

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT TITKÁRSÁGA

IDŐSEK JOGAIÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

IKT. SZÁM: VII-EJMCS/4/3 (2024)

MELLÉKLET: JELENLÉTI ÍV

EMLÉKEZTETŐ
2024. MÁJUS 16.

Helyszín: 1055 Budapest, Szalay u. 10 -14., I. emelet 101. tárgyalóterem

Időpont: 2024. május 16. 10.00 óra

Tárgy: Idősek Jogaiért Felelős Tematikus Munkacsoport ülése

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint

1. napirend: Köszöntő és a napirend elfogadása

Előadó: Dr. Beneda Attila családügyekért felelős helyettes államtitkár, Kulturális és Innovációs Minisztérium

Dr. Beneda Attila helyettes államtitkár úr köszöntötte a megjelenteket, majd jelezte, hogy a napirenden módosítani kíván annyiban, hogy az 5., egyebek napirendi pontot is az első napirendi pontban kívánja ismertetni.

A családpolitikát a teljes életút spektrumában szemléli a Kormány.

A kormányzati struktúra átalakítása miatt az Idősbarát Önkormányzat díj a közigazgatási és területfejlesztési miniszter hatáskörébe került át. Mivel új delegálásokra van szükség, a pályázati kiírás a nyár második felére, végére fog esni. A Van értElme Nemzeti Demencia Program Döntéshozatali Fórumok elé történő felterjesztése megtörtént és reményeink szerint nyáron a Kormány elé kerülhet. . Demenciában jelenleg a lakosság 10 %-a érintett a családokra vetítve, ez mintegy 200-250 ezer főt jelent. A program 2030-ig tart, amely az egészségügyi és a gondoskodáspolitikai ágazat fejlesztési szükségleteit is tartalmazza.

2. napirend: Milyen joga (és gyakorlati lehetősége) van ma Magyarországon egy ápolásra szoruló idős embernek, ha nem rendelkezik ápolásra köteles és képes hozzátartozóval?

Előadó: Csizi Péter szociális ügyekért felelős helyettes államtitkár, Belügyminisztérium

Csizi Péter helyettes államtitkár előadásában a jövedelemmel, vagyonnal nem rendelkező vagy a család által nem biztosított szociális szolgáltatásokba kíván betekintést nyújtani.

Az idősök által igénybe vehető szociális szolgáltatások között két típust különböztetünk meg: az alap -és a szakosított szolgáltatást. Az alapszolgáltatás célja, hogy az idős személy minél tovább a saját ingatlanában maradhasson, ezek a szolgáltatások az érintettek lakókörnyezetében érhetők el. A szakosított ellátásokra (más néven: intézményi ellátás) akkor van szükség, ha az alapszolgáltatás keretében már nincs lehetőség a probléma megoldására.

Alapszolgáltatások:

A *tanya-és falugondnoki szolgáltatás* a kistelepülésen élők életét könnyíti meg, nem kifejezetten idősöknek szól, de többségében idősök és alacsony egzisztenciájú személyek veszik igénybe. A szolgáltatás ingyenes, jövedelemigazolás sem szükséges hozzá. 623 fő tanyagondnok és 1489 telephelyen működő falugondnoki szolgáltatás érhető el Magyarországon.

A *házi segítségnyújtás* kötelező önkormányzati feladat, a díját és az igénybevevők körét a helyi önkormányzatok rendeletei szabályozzák. Két része van: a szociális segítség (például bevásárlás, házi munka ellátása) és a személyi gondozás.

Szintén a helyi önkormányzat biztosítja a *szociális étkeztetést*, amely napi egyszeri meleg étkeztetést jelent. A térítési díjat a helyi önkormányzati rendelet határozza meg általában sávok formájában.

A *jelzőrendszeres házi segítségnyújtás* állami feladat, amelyet az esetek többségében helyi önkormányzatokkal, civil és egyházi szervezetekkel együttműködve kerül ellátásra. Ez nem azonos a Gondosóra program keretében működő diszpécser szolgálattal. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtásnál egy szakszemélyzet megy ki az ellátotthoz. A távlati cél azonban az, hogy az állami szolgáltatáshoz technikai eszközként a gondosóra kapcsolódjon. A házi segítségnyújtás térítési díja legfeljebb a havi jövedelem 2 %-a lehet.

Az *idősök nappali ellátásába* az idős és a demens klubok tartoznak. Itt a napközbeni tartózkodás, a társadalmi kapcsolatok kialakítása és a higiéniai körülmények javítása jelenik meg. A havidíj legfeljebb a jövedelem 15 %-a lehet, de az esetek többségében ezt térítésmentesen veszik igénybe az idősök.

Szakosított szolgáltatások:

Az *időskorúak gondozóházát* (átmeneti otthon) 30 ezer főnél nagyobb lakosságszámú településeken kötelező kialakítani. Ebben az intézményben 1+1 évig tartózkodhat az ellátott. Akkor ajánlott ez az ellátási forma, ha az idős ember nem tud a saját lakásában maradni, megvan

annak a lehetősége, hogy egy intenzív egészségügyi és szociális terápiát követően visszatérhessen a saját otthonába.

Az idősök otthonába a gondozási szükséglet alapján lehet bekerülni. A gondozási szükségletre figyelemmel három kategória került kialakításra. A bekerüléshez a jövedelmi, vagyoni viszonyokat is figyelembe kell venni.

Az idősellátás új formája a *szakápolási központ*.

Az ellátások szolgáltatási díja az adott intézmény adott férőhelyének önköltségén alapul. Minden intézménynek április 1-ig meg kell határoznia az önköltségét. Az intézmény a fenntartóval közösen tudja eldönteni, hogy az önköltség összegével megegyező vagy annál alacsonyabban határozza meg a fenntartási díjat. A személyi térítési díj az intézményi térítési díjjal megegyező vagy annál alacsonyabb összegű lehet. Amennyiben az ellátott jövedelme nem fedezi a térítési díjat, akkor a térítési díj a jövedelemmel rendelkező ellátottnak legfeljebb 80 %-ával megegyező összeg lehet. Amennyiben az ellátott nem rendelkezik jövedelemmel, akkor meg kell vizsgálni a vagyoni helyzetét, a térítési díj a vagyonelemekre is ráterhelhető. Ennek hiányában az egyenesági leszármazók vagyoni helyzetét kell megvizsgálni, ők kötelesek a térítési díjat fizetni. Minden szociális szolgáltatás ingyenesen is elérhető hazánkban. Várólistákkal is találkozunk. Az igényeknél alacsonyabb számú férőhelyek miatt előfordul sajnos olyan gyakorlat, hogy a nagyobb jövedelemmel rendelkező jelentkezőt részesítik előnyben az alacsonyabb vagy jövedelemmel nem rendelkező idősrel szemben.

A bemutatott szolgáltatásokra 2022 -ben 315 milliárd Forint állt rendelkezésre a központi költségvetésben, és 350 ezer fő vette ezeket igénybe.

A szakápolási központ nem idősök otthona, ide szeretnék kivinni a kórházakból a szakápolást igénylő, de kórházi és állandó orvosi ellátásra nem szoruló személyeket. Jelenleg 6 központ működik, idei évben még öt központról várható döntés. A cél az, hogy 2026-ra minden megyében létrejöjjön legalább egy ilyen központ.

Karácsony Mihály (Nyugdíjas Parlament) kérdezi, hogy mi számít bele a jövedelembe, az ingatlan bérbeadásból, a föld alapú támogatásból, a szerzői jogból származó jövedelmek beleértendők-e. A másik kérdése pedig az, hogy az állami szolgáltatóba beleértjük-e a civil és a piaci alapon működőket.

Csizi Péter helyettes államtitkár úr válaszában elmondja, hogy a jövedelem fogalmába alapvetően minden jövedelem beletartozik. Az állami fenntartó fogalmába csak az állam (Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság) értendő bele. A civil szolgáltatók közé tartozik a területen tevékenykedő néhány piaci alapon működő szolgáltató is. Az önkormányzati fenntartású intézmények nem tartoznak bele az állami kategóriába.

3. napirend: A Gazdasági Versenyhivatal az időskorú fogyasztók, felhasználók védelme érdekében végzett tevékenységének bemutatása

Előadó: Horváth Bálint kommunikációs és nemzetközi vezető, Gazdasági Versenyhivatal

Néhány héttel ezelőtt került elfogadásra a Gazdasági Versenyhivatal 2023. évi országgyűlési beszámolója. 2023 a családvédelem éve volt. Horváth Bálint kommunikációs és nemzetközi

vezető kollégáival nagy hangsúlyt fektet a sérülékeny fogyasztói csoportok védelmére. A Gazdasági Versenyhivatal nem csak a tiszta verseny öre, hanem fogyasztóvédelmi feladatokat is ellát és része a több pilléres magyar fogyasztóvédelmi rendszernek. A családok, az idősek, a gyerekek és a betegek különösen kitettek a megtévesztő kereskedelmi gyakorlatoknak. Ezek a csoportok gyakran fedik is egymást. Az idősek és a betegek kapcsán az egészségügyi reklámok egy része kihasználja az érintettek nehéz anyagi helyzetét. A Gazdasági Versenyhivatal két módon tud segíteni, egyrészt a jog eszközével fellépnek a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok ellen és bírságnak, másrészt edukációval próbálják felhívni a figyelmet a veszélyekre. A 2010 -es években nagyon gyakoriak voltak a termékbemutatókkal kapcsolatos csalások, amikor a vásárlást állapotfelméréseknek és termékbemutatóknak álcázták. A Gazdasági Versenyhivatal a túlzott árázással szemben is fellép. Az is előfordul, hogy termékeknek, szolgáltatásoknak olyan egészségjavító szolgáltatást tulajdonítanak, ami nincs tudományosan nem alátámasztott.

Az üdülési jogok másodlagos értékesítése is visszatérő jogsértés, az elmúlt 20 évben közel 20 ilyen esettel foglalkozott a Gazdasági Versenyhivatal. Ebben az esetben egy jól behatárolt kör próbálja az időseket becsapni. Ezzel kapcsolatban a Hivatal jogszabály-módosítási javaslatot is készített.

A megelőzés és az edukáció szerepe nagyon fontos. A társhatóságokkal összefogva kell fellépni az idősek védelmében.

Az árfigyelő rendszer, amelyet a Kormány és a GVH közösen hozott létre, növeli az árversenyt és a fogyasztói tudatosságot.

Kusovszky Imréné (KIM Nyugdíjas Bizottság) kérdezi, hogy lehet megakadályozni, hogy az idősek ne dőljenek be a megtévesztő reklámoknak, például gyógyhatású készítmények kapcsán. Gyakran ismert orvosprofesszorokra hivatkoznak ezekben a reklámokban.

Horváth Bálint kommunikációs és nemzetközi vezető elmondja, hogy amennyiben bűncselekmény történik, akkor a nyomozóhatósághoz fordulnak. Versenyjogi jogsértés esetén jár el a GVH, így például, amikor egy terméknek olyan egészségjavító hatást tulajdonít egy reklám, amelynek nincs bizonyítéka. Jelenleg több ilyen eljárás is folyamatban van a Gazdasági Versenyhivatal előtt gyógyászati segédeszközökkel, illetve táplálék-kiegészítőkkel kapcsolatban.

Karácsony Mihály (Nyugdíjas Parlament) megkérdezi, hogy a lakásért életjáradék gyakorlat a GVH vagy a Magyar Nemzeti Bank kompetenciájába tartozik-e. A felmérések alapján az idősek 45 %-a a szükségleténél nagyobb lakásban él, ezt többen próbálják megtévesztéssel kihasználni.

Horváth Bálint kommunikációs és nemzetközi vezető válaszában megerősíti, hogy a Magyar Nemzeti Bankot kell keresni az ilyen ügyekben.

Székely Angelika Eszter (Igazságügyi Minisztérium) hangsúlyozza, hogy amennyiben fogyasztóvédelmi ügyekben egyedi problémákról van szó, akkor a kormányhivatalhoz kell fordulni, ha nem egyedi az eset, akkor a GVH-t kell keresni.

Dr. Beneda Attila helyettes államtitkár úr hozzáteszi, hogy szeretnének majd egy Idősek Tanácsa ülést is összehívni a kérdés fontossága miatt. Az ülés vezetését átadja Helyettes Államtitkár Úr dr. Dakos Zsuzsanna titkárságvezető asszonynak.

Kopácsy Judit (Alapvető Jogok Biztosának Hivatala) szeretné felhívni a nyugdíjas házi ellátással kapcsolatos 518/2022 ügyszámú ombudsmani jelentésre. Sokszor az idősek nem a megfelelő ellátást veszik igénybe. A nyugdíjsházi ellátás polgári jogi jogviszonyt hoz létre, de nem idősek otthona ellátás. Több személy demensként került be a nyugdíjsházba, akit megtevesztettek az ellátással kapcsolatban. Olyan eset is előfordult, amikor egy gondozott több millió Forint értékben vásárolt nyugdíjsházi szolgáltatást és mellette idősek otthona szolgáltatást is igénybe vett, utóbbira a szolgáltató költségvetési támogatást vett fel. Fontos lenne a nyugdíjsházák szolgáltatásnak a megfelelő szabályozása.

4. napirend: A Gondosóra program aktualitásainak bemutatása

Előadó: Dr. Juhász Roland ügyvezető igazgató, Kormányzati Szolgáltató Központ NKft.

A Gondosórát a 65 éven felüli, bejelentett belföldi lakcímmel rendelkező magyar állampolgárok vehetik igénybe. Ez egy alanyi jogon járó, ingyenes jelzőkészülékes jóléti program. A regisztrációt a www.gondosora.hu oldalon akár egy segítő is elindíthatja. 630 ezer felett van jelenleg a regisztrációk száma. A felhasználók számára ingyenes a programban való részvétel, amely egy Európai Unió program keretében, a magyar kormány előfinanszírozásával valósul meg. A Gondosóra meghosszabbítja az idősek lehetőségét arra, hogy minél hosszabb ideig a saját otthonukban maradhassanak, a távol élő hozzátartozónak pedig megnyugvást jelenthet.

A jelzőeszköz a diszpécsterszolgálat felé küld jelzést. Itt jelenleg 130 fő dolgozik. A készülék kapcsán szükséges egy kontaktszemélyt is megjelölni, akit probléma esetén lehet értesíteni. A készülék tartalmaz egy elesés érzékelőt is. A készülék vész hívásra alkalmas, Magyarország területén 100 %-os lefedettséggel rendelkezik. A diszpécsterszolgálatba beérkező hívások nagy része nem életmentéshez kapcsolódik, hanem a hétköznapi helyzetek megoldásában (például gyógyszerhiány, háziállatok elhelyezése kórházi kezelés során, egyedüllét, eltévedt felhasználó) kér segítséget. A diszpécsterszolgálatban dolgozók többsége egészségügyi vagy szociális végzettségű, de minden műszakban szolgálatot teljesít egy mentőtiszt is. A diszpécsterszolgálatba beérkező napi hívások száma 3000 felett van, ezeknek az 5-10 %-a vész hívás. Az életmentéshez kötődő helyzetek száma a 15 ezret is meghaladta már. Eddig 700.000 hívás érkezett be a szolgáltatás tavaly tavaszi kiterjesztése óta.

A gondosóra készülék csepp-és ütésálló, jelzi a GPS adatokat a diszpécsterszolgálat felé, de ezek csak vészjelzés esetén látszódnak. Az akkumulátor 2-3 naponta igényel töltést, 30 %-os töltöttség esetén jelzi a készülék a töltés szükségességét.

A készülék jelenleg nem alkalmas adatkommunikációra.

Éles tesztelés alatt áll a Gondosóra applikáció, amelyen keresztül közegészségügyi információkat terveznek majd megosztani. Az applikáció a kontaktszemélyeknek nyújt majd segítséget.

A Gondosóra Facebook oldalán és YouTube csatornáján folyamatosan közzéteszik a friss információkat és eseteket.

Kusovsky Imréné (KIM Nyugdíjas Bizottság) rákérdez, hogy van-e lehetőség a nők 40-nel nyugdíjba vonult, de még 65 év alatti hölgyeknek gondosórát igényelni, akár kis költségtérítés fejében.

Dr. Juhász Roland ügyvezető igazgató úr elmondja, hogy a program kiterjesztéséhez a Kormány döntésére van szükség, de dolgoznak rajta.

Kristófy Mária (Háttér Társaság) felteszi a kérdést, hogy a 65 év feletti korosztály nagy része még aktív, külföldi utazás esetén működik-e a készülék.

Dr. Juhász Roland ügyvezető igazgató úr tájékoztatja a résztvevőket, hogy külföldi tartózkodás esetén célszerű előre értesíteni a diszpécserközpontot, külföldön nem működik a készülék.

Karácsony Mihály (Nyugdíjas Parlament) megkérdezi, hogy az eszközre lehetne-e óra funkciót is telepíteni, illetve megjegyzi, hogy a legutóbbi országgyűlési választások előtt, amikor a szolgáltatás pilot programban futott, befolyásolásra alkalmas politikai üzenetet is kaptak a felhasználók.

Dr. Juhász Roland ügyvezető igazgató úr kiemeli, hogy a politikai befolyásolásra alkalmas üzenet nem a gondosóra készüléken jelent meg. A készülék SIM kártyával működik, egy olyan eset fordult elő, amikor egy leadott, régi számhoz kapcsolódó SIM kártyát tettek át a gondosóra készülékbe, erre érkezett politikai tartalmú hirdetés. A telefonszolgáltatók figyelmét felhívták erre. Sem reklámok, sem politikai célú üzenetek átadására nincs lehetőség és nem is erre szolgál a gondosóra. Az óra funkció bevezetés a közeljövőben tervben van.

Dr. Breuer Katalin (Olajág Otthonok) kérdezi, hogy az időotthonban lakók igényelhetnek-e gondosórát. Néhány lakójuk megkapta a készüléket, míg mások igénylését visszautasították. Nem egyértelműek a jogosultsági feltételek.

Dr. Juhász Roland ügyvezető igazgató úr kifejti, hogy az intézményi ellátásban részesülők alapvetően nem jogosultak kérni gondosórát. Olyan előfordul, hogy nem lehet pontosan ellenőrizni, hogy az igénylő éppen intézményi ellátásban részesül-e.

Dr. Breuer Katalin (Olajág Otthonok) kiemeli, hogy az intézményekben is szükséges lenne lehetővé tenni a készülék igénylését. A nagyon idős ellátottak esetében gyakran előfordul, hogy elesnek és utána órákig nem veszi ezt észre az időotthon személyzete. A fiatalabb, jobb állapotú gondozottak pedig kijárnak az otthonokból, ahol nem állnak felügyelet alatt.

Dr. Sütő Teréz (Idősek Európai Háza Alapítvány) is megerősíti, hogy a szociális ágazat létszámhiánya miatt indokolt lenne az idősek otthonában ellátottak számára is biztosítani a gondosórát.

Dr. Juhász Roland ügyvezető igazgató úr elmondja, hogy vizsgálják a kérdést, igyekeznek rugalmasak lenni.

Kusovszky Imréné (KIM Nyugdíjas Bizottság) hozzáteszi, hogy sok idős ember bizalmatlan, nem szeretne kontaktszemélyt megadni, emiatt nem igényli a gondosórát.

Dr. Juhász Roland ügyvezető igazgató úr megerősíti, hogy nem kötelező kontaktszemélyt megadni.

Egyéb kérdés nem merült fel, így dr. Dakos Zsuzsanna titkárságvezető asszony megköszönte a részvételt és berekesztette az ülést.

Hangfelvétel alapján készítette: dr. Tollas Orsolya vezető -kormányfőtanácsos

Látta: dr. Dakos Zsuzsanna titkárságvezető

Jóváhagyta: dr. Beneda Attila, családügyekért felelős helyettes államtitkár